

Forn d'obra del poble - Fornot-

Talamanca

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Obaga del Castell, 08279 Talamanca
Emplaçament Baixem pel camí de la font del poble. 1er creuament esquerra, 2n dreta i a uns 15 m sender a dreta

Coordenades:

Latitud: 41.73756
Longitud: 1.98128
UTM Est (X): 415286
UTM Nord (Y): 4621140

Classificació

Número de fitxa 08277-125
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: L'estructura es conserva prou bé, però l'interior de les cambres és ple de sediments i la vegetació hi creix per tots costats. Caldria una neteja.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 006A00023
Autoria de la fitxa Quim Serdà Manau
Data de registre de la fitxa: dj., 10/05/2007 - 02:00

Descripció

Forn d'obra de planta quadrangular amb unes grans dimensions: costats de 600 cm x 550, i alçada de 330 cm. Presenta un parament fet de pedra i morter mitjançant carreus de diferent mida disposats de forma irregular i amb petites falques també de pedra repartides per tota l'estructura. Sols es conserva en bon estat la cara Nord, la resta del cos està força malmès, doncs està derruït parcialment i la vegetació hi creix per tots costats. Malgrat això, es pot veure perfectament la planta del forn. S'hi diferencien dos espais. Una cambra inferior, denominada fogaina o de combustió, i que és un espai tancat en el qual es crema el combustible que fa funcionar el foc: troncs i feixos de llenya especialment, juntament amb carbó. La construcció d'aquesta cambra de combustió és soterrada, fet que optimitza el procés de combustió, ja que s'aprofita millor l'escalfor que si es trobés a l'exterior. La introducció del combustible es feia a través de les dues portes que trobem al frontal d'aquesta cambra inferior. Presenten cadascuna, un arc rebaixat format per carreus de pedra disposats en forma de plec de llibre i que recauen damunt dos brancals formats per carreus més grans i degudament disposats. Les mesures són les següents: 150 cm d'alt x 110 cm d'ample i x 100 cm de profunditat. A l'interior de la cambra no s'hi pot accedir, doncs està tapada per argila i pedres que han degut acumular-se un cop deixat el forn en desús. Tenint en compte les dimensions del forn, l'alçada d'aquesta cambra podria arribar als 200 cm en el seu interior. Per damunt de la cambra del foc hi trobem la cambra de cocció, un espai obert on es col·locaven les peces d'argila un cop ja havien estat modelades pel forner. Aquest espai superior està construït a l'exterior, i s'hi accedia per una entrada oberta entre els murs que tancaven la cambra i que, encara avui, s'intueix on era. Aquest accés era necessari per poder entrar a la cambra alhora de col·locar les peces, netejar i/o consolidar el forn en cas de reparació d'aquest. Les dues parts del forn quedarien separades per la graella, una superfície plana generalment suportada per volta o per una successió d'arcs. L'escalfor generada per la combustió a la fogaina passava a la cambra de cocció i al material disposat per ser cuit per les xemeneies, les obertures practicades a la graella.

Història

Els forns utilitzats per a la fabricació i obtenció de calç, guix i materials de construcció derivats de la transformació de l'argila, estan molt vinculats als processos i tècniques constructives desenvolupades al llarg de la història. Cal remuntar-se a èpoques antigues per cercar els primers exemples coneguts i ben documentats d'aquest tipus d'estructures de combustió, anomenats genèricament forns. En el cas de la calç, ja se'n coneix l'aplicació per a la construcció des del segle III aC, però fou en època romana quan s'emprà amb més profusió i adquirí un paper cabdal com a lligam de materials. Els forns d'obra també són fonamentals en la construcció romana, en la qual les peces produïdes en aquests forns, maons, tègules i ímbrex, o altres materials similars derivats de l'argila cuita, es lligaven amb morters de calç. La tècnica romana de producció de materials de construcció es mantingué plenament vigent al llarg de molts segles, i de fet els principis bàsics de funcionament d'aquests tipus de forns romangueren pràcticament inalterats fins a època contemporània, moment en el qual podem parlar de veritables innovacions, tant pel que fa als materials d'obra, amb la introducció de nous tipus de forns i bòbiles, de major eficiència productiva, com pel que fa a la calç, progressivament substituïda per nous tipus de ciment i formigó. L'estudi arqueològic d'aquestes estructures ha d'anar vinculada a la mateixa dinàmica de la seva producció i al seu entorn immediat, puix que la majoria de forns s'ubicaven tot seguint uns objectius molt determinats, i calia triar molt bé el lloc on s'havia de construir el forn: facilitat de proveir-se de les primeres matèries, disposició d'un punt d'aigua, transport fàcil del producte resultant... No es tracta mai d'estructures aïllades, sinó que formen part d'un sistema productiu més ampli i elaborat, ja sigui producció d'obra, calç o guix. El seu estudi des d'un punt de vista arqueològic és força nou. Els darrers anys s'ha incrementat la documentació de forns d'època moderna i contemporània, adquirint progressivament un caràcter de ple jaciment arqueològic, ben diferent del que succeïa anys enrera. La documentació d'aquests forns ens aporta informació molt interessant sobre el món agrícola i preindustrial entre els segles XVII-XIX, i també en ple segle XX. El treball en aquests forns era bàsic per a la construcció de cases i habitatges. A la major part de les masies i

cases senyorials del segle XIX i inicis del XX, hi trobem peces d'obra fabricades en aquests forns que s'utilitzaren, lligades amb calç, per a la construcció. No sols hi observem maons quadrangulars o teules tipus àrab, sinó peces més elaborades, com maons quadrats o rodons, utilitzats per a la construcció de pilars, o bé peces específiques per a la construcció de voltes i cobertes. Anys enrera, el funcionament d'aquests forns generava tot un procés productiu que donava feina a molta gent, des dels que anaven a buscar feixos de llenya i els arbres al bosc amb els muls, fins als que anaven a buscar l'argila o els que carregaven el forn a l'hora de coure o també els mateixos forners, que tenien al seu càrrec el bon funcionament de tot el procés. Des d'un punt de vista arqueològic, cal dir que un dels aspectes del qual hi ha més mancança en el moment d'excavar un d'aquests forns i fer-ne la interpretació és un fòssil director que l'ubiqui cronològicament. També és difícil escatir la seva cronologia inicial a partir de la documentació escrita, ja que solen ser edificacions de poca importància que no deixen cap referència escrita. En tot cas, podem intuir la data aproximada de construcció del forn per la casa o cases a les quals bastiren de material constructiu. CABALLÉ, OLIVARES (2003: 486) Pel que fa al forn documentat sabem que era un forn públic, del poble. S'hi farien les teules, maons i rajoles necessàries per a l'adequació de les cases i coberts. Sembla que funcionaria fins a principis del segle XX.

Bibliografia

CABALLÉ, Gemma; OLIVARES, David (2003). "Forns per a la producció de materials de construcció en època moderna. La fabricació de maons, teules, calç i guix en un entorn pre-industrial" a II Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya, Actes Volum 1. ACRAM, Barcelona.

